EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 20.4.2016
COM(2016) 236 final

2016/0125 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega muudetakse määrust (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud

(Ukraina)

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

ELi ja Ukraina vahelist viisanõude kaotamise dialoogi alustati 2008. aasta oktoobris. 2010. aasta novembris esitas Euroopa Komisjon Ukraina valitsusele viisanõude kaotamise tegevuskava. Komisjon kohustus tegema ettepaneku muuta biomeetrilise passiga Ukraina kodanikele lühiajaline Euroopa Liidus viibimine viisavabaks, kui Ukraina valitsus on täitnud kõik viisanõude kaotamise tegevuskavas sätestatud kriteeriumid.

Enne viisanõude kaotamise dialoogi algust sõlmisid EL ja Ukraina korraga viisalihtsustuslepingu ja tagasivõtulepingu, mis jõustusid 1. jaanuaril 2008. Muudetud viisalihtsustusleping jõustus 1. juulil 2013. Viisadialoogi alustamise ja jätkamise peatingimus oli nende lepingute täielik ja tõhus rakendamine.

Viisanõude kaotamise tegevuskavas on neli teemarühma: dokumentide turvalisus, sealhulgas biomeetria (I teemarühm), integreeritud piirihaldus, rände haldamine ja varjupaigaküsimused (II teemarühm), avalik kord ja julgeolek (III teemarühm) ning välissuhted ja põhiõigused (IV teemarühm). Tegevuskavas on sätestatud iga nelja tehniliselt olulisi küsimusi käsitleva teemarühma täpsed kriteeriumid eesmärgiga võtta vastu poliitiline, institutsiooniline ja õigusraamistik (1. etapp) ning tagada selle tõhus ja jätkusuutlik rakendamine (2. etapp).

Alates ELi ja Ukraina vahelise viisanõude kaotamise dialoogi alustamisest on komisjon esitanud Euroopa Parlamendile ja nõukogule korrapäraselt aruandeid Ukraina edusammude kohta viisanõude kaotamise tegevuskava esimese ja teise etapi nelja teemarühma raames kindlaksmääratud kriteeriumite täitmisel. Edusammude hindamiseks käisid ELi liikmesriikide eksperdid kohapeal ja Ukraina ametiasutused esitasid üksikasjalikku teavet.

16. septembril 2011 võttis komisjon vastu esimese eduaruande[1] viisanõude kaotamise tegevuskava rakendamise kohta Ukrainas ning andis mitu soovitust esimese etapi (õigusraamistik ja kavandamine) lõpuleviimiseks. Komisjon avaldas teise eduaruande[2] 9. veebruaril 2012 ja kolmanda[3] 15. novembril 2013. Pärast komisjoni neljandat aruannet[4] (27. mai 2014) ja selle heakskiitmist nõukogus (23. juuni 2014) jõudis Ukraina ametlikult tegevuskava teise etappi, mille käigus hinnati õigus- ja poliitikaraamistiku rakendamise olukorda.

8. mail 2015 võttis komisjon vastu viienda eduaruande[5] viisanõude kaotamise tegevuskava rakendamise kohta Ukrainas. Aruandes märgiti, et Ukraina ametiasutused on viisanõude kaotamise tegevuskava teises etapis teinud märkimisväärseid edusamme. Kooskõlas viisanõude kaotamise tegevuskavas sätestatud metoodikaga viis komisjon läbi kohapealsed hindamised, milles osalesid ka ELi liikmesriikide eksperdid. Aruandele oli lisatud hinnang ELi reisivate Ukraina kodanike viisanõude tulevase kaotamise võimaliku mõju kohta rändele ja julgeolekule.

---

1 SEK (2011) 1076 (lõplik).
2 SWD(2012) 10 (lõplik).
3 COM (2013) 809 final.
4 COM (2014) 336 final.
5 COM (2015) 200 final.

18. detsembril 2015 vastu võetud viimases, kuuendas eduaruandes[6] leidis komisjon, et Ukraina on teinud suuri edusamme ja viinud ellu kõik vajalikud reformid ülejäänud kriteeriumite tõhusa ja jätkusuutliku saavutamise tagamiseks.

Võttes arvesse seda hinnangut ning ELi ja Ukraina viisanõude kaotamise dialoogi algusest saadik toimunud pideva seire ja hindamiste tulemusi, kinnitas komisjon, et Ukraina on täitnud kõik viisanõude kaotamise tegevuskava teise etapi nelja teemarühma jaoks sätestatud kriteeriumid ning et komisjon esitab 2016. aasta alguses seadusandliku ettepaneku muuta määrust (EÜ) nr 539/2001 ja kanda Ukraina viisavabaduse saanud riikide nimekirja (II lisa).

Lisaks võttis komisjon teadmiseks, et pärast kuuenda eduaruande koostamist on Ukraina ametiasutused saavutanud edu viisanõude kaotamise tegevuskavaga ettenähtud reformide elluviimisel. Tegevust on alustanud riigi korruptsioonivastase võitluse büroo ja korruptsioonivastasele võitluse eriprokuratuur. Vastu on võetud varade tagastamist käsitlevad õigusaktid, prokuratuuri käsitlevas seaduses on tehtud muudatused, mis käsitlevad korruptsioonivastasele võitluse eriprokuratuuri (18. veebruaril 2016), ning muudetud varade elektrooniliste deklareerimise seadust (15. märtsil 2016). 2016. aasta märtsi keskel nimetati ametisse kaks uut riikliku korruptsiooni ennetamise ameti juhatuse liiget ning nüüd on juhatuses piisavalt liikmeid, et olla otsustusvõimeline. 28. märtsil valiti ametisse ameti juht ja 30. märtsil registreeriti amet juriidilise isikuna. Ukraina ametiasutused on 2016. aasta riigieelarvest ette näinud korruptsioonivastase võitluse institutsiooniline raamistiku, sealhulgas korruptsioonivastase võitluse ameti toimimiseks vajalikud summad.

Lisaks viisanõude kaotamise tegevuskava täitmise jälgimisele jätkas komisjon ka viisalihtsustuslepingu ja tagasivõtulepingu rakendamise pidevat seiret. Seda tehti kummagi lepingu alusel moodustatud ühiskomiteede abil. Ühise viisarežiimi lihtsustamise komisjoni viimane koosolek toimus 23. aprillil 2015 ja ühise tagasivõtmiskomitee viimane koosolek 6. mail 2014. Seal märkis komisjon, et mõlemat lepingut rakendatakse üldiselt vägagi rahuldaval tasemel.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas kehtivate õigusnormide ja liidu muude tegevuspõhimõtetega**

Nõukogu määruses (EÜ) nr 539/2001[7] on loetletud kolmandad riigid, kelle kodanikel peab liikmesriikide välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud. Määrust (EÜ) nr 539/2001 kohaldavad kõik liikmesriigid peale Iirimaa ja Ühendkuningriigi ning Island, Liechtenstein, Norra ja Šveits. Määrus kuulub ELi ühisesse viisapoliitikasse ja reguleerib lühiajalist, kuni 90-päevast viibimist mis tahes 180-päevase ajavahemiku jooksul.

Ukraina on praegu kantud määruse (EÜ) nr 539/2001 I lisasse, s.t nende riikide hulka, kelle kodanikelt nõutakse ELi liikmesriikide territooriumile reisimiseks viisat.

Määrust (EÜ) nr 539/2001 muudeti viimati määrusega (EL) nr 259/2014,[8] et kanda Moldova pärast viisanõude kaotamise tegevuskava täitmist nende riikide nimekirja, kelle kodanikud on

---

6 COM(2015) 905 final.

7 Nõukogu 15. märtsi 2001. aasta määrus (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (EÜT L 81, 21.3.2001, lk 1).

8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 259/2014, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (ELT L 105, 20.5.2014, lk 9).

viisanõudest vabastatud, ja määrusega (EL) nr 509/2014,[9] millega viis Kariibi mere[10] ja üksteist Vaikse ookeani piirkonna riiki[11] ning Colombia, Peruu ja Araabia Ühendemiraadid vabastati viisanõude kohaldamist käsitlevate nimekirjade korrapärase läbivaatamise tulemusel viisanõudest tingimusel, et sõlmitakse ELi ja asjaomaste kolmandate riikide vahelised viisavabaduslepingud.

Kolmandad riigid, kelle kodanikelt nõutakse viisat, ja kolmandad riigid, kelle kodanikud on viisanõudest vabastatud, määratakse kindlaks igat riiki eraldi analüüsides vastavalt kriteeriumitele, mis on kindlaks määratud määruse (EÜ) nr 539/2001 artiklis -1 (mis lisati määrusega (EL) nr 509/2014). Need kriteeriumid on seotud ebaseadusliku sisserände, avaliku korra ja julgeoleku, majandusliku kasu, eelkõige turismi ja väliskaubanduse aspektist, ning liidu ja asjaomaste kolmandate riikide välissuhetega, arvestades eelkõige inimõigusi ja põhivabadusi, samuti piirkondlikku ühtekuuluvust ja vastastikkuse põhimõtet[12]. Erilist tähelepanu tuleks pöörata asjaomaste kolmandate riikide välja antud reisidokumentide turvalisusele.

Kuna Ukraina on juba vabastanud viisanõudest ELi kodanikud, kes viibivad Ukrainas kuni ühe aasta, ei ole põhjust siduda Ukraina kodanike viisanõudest vabastamist tingimusega, et Ukraina sõlmiks ELiga viisavabastuse lepingu. Selle otsuse tühistamise või viisavabastuse kuritarvitamise vastu pakuvad piisavat kaitset määrusega (EÜ) nr 539/2001 ettenähtud vastastikkuse ja peatamise mehhanismid.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Kuna ettepanekuga muudetakse ELi ühist viisapoliitikat, on ettepaneku õiguslik alus Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping") artikli 77 lõike 2 punkt a. Kavandatav määrus kujutab endast Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist.

• Subsidiaarsus

Määrus (EÜ) nr 539/2001 on ELi õigusakt ja seda saab muuta vaid samaväärse õigusaktiga. Liikmesriigid ei saa eraldi tegutseda.

• Proportsionaalsus

Vt eespool – muid võimalusi poliitilise eesmärgi saavutamiseks ei ole.

• Vahendi valik

Vt eespool.

---

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 509/2014, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (ELT L 149, 20.5.2014, lk 67).

10 Dominica, Grenada, Saint Lucia, Saint Vincent ja Grenadiinid, Trinidad ja Tobago.

11 Kiribati, Marshalli Saared, Mikroneesia, Nauru, Palau, Samoa, Saalomoni Saared, Ida-Timor, Tonga, Tuvalu, Vanuatu.

12 Nõukogu 15. märtsi 2001. aasta määrus (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud, artikkel -1.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Järelhindamine ja kehtivate õigusaktide toimivuskontroll**

Ei kohaldata

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Korrapärased arutelud liikmesriikidega on toimunud nõukogu Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia töörühma raames; mitmel korral on viisanõude kaotamise käiku tutvustatud Euroopa Parlamendis.

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Komisjon on kogunud põhjalikke andmeid kõikide viisanõude kaotamise tegevuskava kriteeriumite Ukraina-poolse täitmise kohta. Tema viimasele Ukrainat käsitlevale eduaruandele on lisatud komisjoni talituste töödokument,[13] milles on esitatud üksikasjalikumat taustteavet iga kriteeriumi täitmise kohta.

- **Mõju hindamine**

Komisjoni talituste töödokumendi lisas on komisjon esitanud ajakohastatud faktilise analüüsi ja statistika ELi reisivate Ukraina kodanike viisanõude kaotamise võimaliku mõju kohta rändele ja julgeolekule, tuginedes asjakohastelt ELi ametitelt ja sidusrühmadelt saadud teabele. Täiendavat mõju hindamist ei ole vaja.

- **Õigusloome kvaliteet ja lihtsustamine**

Ei kohaldata

- **Põhiõigused**

Ettepanek ei kahjusta põhiõiguste kaitset.

4. MÕJU EELARVELE

Ei kohaldata

5. MUUD TAHUD

- **Rakenduskavad ning seire-, hindamis- ja aruandluskord**

Muudetud määrust kohaldatakse alates selle jõustumisest ning liikmesriigid hakkavad seda kohe rakendatama. Rakenduskava järgi puudub vajadus.

Komisjon jätkab olemasolevate assotsieerimisstruktuuride ja dialoogide ning vajaduse korral eriotstarbeliste järelkontrolli mehhanismide kaudu aktiivset järelevalvet selle üle, kas Ukraina rakendab endiselt kõiki viisanõude kaotamise tegevuskava nelja teemarühma kohaseid kriteeriume.

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Ei kohaldata

[13] Komisjoni talituste töödokument SWD(2015) 705 final, 18.12.2015.

- **Ettepaneku teatavate sätete üksikasjalik selgitus**

Määrust (EÜ) nr 539/2001 muudetakse, kandes Ukraina I lisast (nimekiri riikidest, kelle kodanikelt nõutakse liikmesriikide välispiiride ületamisel viisat) II lisasse (nimekiri riikidest, kelle kodanikud on viisanõudest vabastatud). Lisatakse joonealune märkus täpsustusega, et viisavabadus kehtib biomeetrilise passi kasutajate suhtes, kelle pass on välja antud vastavalt Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) nõuetele.

2016/0125 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega muudetakse määrust (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud

(Ukraina)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 77 lõike 2 punkti a,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

(1) Nõukogu määruses (EÜ) nr 539/2001[14] on loetletud kolmandad riigid, kelle kodanikel peab liikmesriikide välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud. I ja II lisas esitatud kolmandate riikide nimekirjad peaksid praegu ja edaspidi vastama selles määruses sätestatud kriteeriumitele. Kolmandad riigid, kelle puhul on olukord seoses kõnealuste kriteeriumitega muutunud, tuleks vajaduse korral kanda ühest lisast teise.

(2) Ollakse seisukohal, et Ukraina on täitnud kõik Ukraina valitsusele 2010. aasta novembris esitatud viisanõude kaotamise tegevuskava teise etapi neljas teemarühmas sätestatud nõuded ning seega vastab kriteeriumitele, mille kohaselt võib tema kodanikud, kes reisivad ELi liikmesriikide territooriumile, vabastada viisanõudest.

(3) Seega tuleks Ukraina kanda määruse (EÜ) nr 539/2001 I lisast II lisasse. Viisavabadust tuleks kohaldada ainult biomeetrilise passi kasutajate suhtes, kelle pass on välja antud vastavalt Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) nõuetele.

(4) Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist, milles Ühendkuningriik ei osale vastavalt nõukogu otsusele 2000/365/EÜ[15]. Seetõttu ei osale Ühendkuningriik käesoleva määruse vastuvõtmisel ja see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

---

[14] Nõukogu 15. märtsi 2001. aasta määrus (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (EÜT L 81, 21.3.2001, lk 1).

[15] Nõukogu 29. mai 2000. aasta otsus 2000/365/EÜ Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis*' sätetes (EÜT L 131, 1.6.2000, lk 43).

(5) Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist, milles Iirimaa ei osale vastavalt nõukogu otsusele 2002/192/EÜ[16]. Seetõttu ei osale Iirimaa käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.

(6) Islandi ja Norra puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahel sõlmitud lepingu (viimase kahe riigi osalemiseks Schengeni *acquis*' sätete rakendamises, kohaldamises ja edasiarendamises) tähenduses, mis kuuluvad nõukogu otsuse 1999/437/EÜ[17] artikli 1 punktis B osutatud valdkonda.

(7) Šveitsi puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' sätete rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) tähenduses, mis kuuluvad nõukogu otsuse 1999/437/EÜ artiklis 1 osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes otsuse 2008/146/EÜ[18] artikliga 3.

(8) Liechtensteini puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahel allakirjutatud protokolli (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) tähenduses, mis kuuluvad otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis B osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2011/350/EL[19] artikliga 3,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EÜ) nr 539/2001 muudetakse järgmiselt.

a) Ukraina kustutatakse I lisa 1. osast (RIIGID).

b) II lisa 1. ossa (RIIGID) lisatakse järgmine tekst:

„Ukraina"*

_____

[16] Nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsus 2002/192/EÜ Iirimaa taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis*' sätetes (EÜT L 64, 7.3.2002, lk 20).

[17] Nõukogu 17. mai 1999. aasta otsus 1999/437/EÜ Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahel sõlmitud lepingu teatavate rakenduseeskirjade kohta nende kahe riigi ühinemiseks Schengeni *acquis*' sätete rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega (EÜT L 176, 10.7.1999, lk 31).

[18] Nõukogu 28. jaanuari 2008. aasta otsus 2008/146/EÜ sõlmida Euroopa Ühenduse nimel Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega (ELT L 53, 27.2.2008, lk 1).

[19] Nõukogu 7. märtsi 2011. aasta otsus 2011/350/EL Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahelise protokolli (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta, seoses sisepiiridel piirikontrolli kaotamise ja isikute liikumisega (ELT L 160, 18.6.2011, lk 19).

* Viisavabadus kehtib biomeetrilise passi kasutajate suhtes, kelle pass on välja antud vastavalt Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) nõuetele.

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja aluslepingute kohaselt liikmesriikides vahetult kohaldatav.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*